

Danuta Jaguś, Andrzej Anderwald

"U źródeł Bożej Mądrości : życie i nauka Jezusa Chrystusa : materiały pomocnicze do nauki religii dla uczniów klasy VI szkoły podstawowej", Andrzej Dziuba, Warszawa 2000 : [recenzja]

Studia Theologica Varsaviensia 39/2, 247-251

2001

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Zachodzie. Schmidinger dobrze ukazuje złożoność przyczyn mających wpływ na niełatwą sytuację teologii na uniwersytecie. Na uwagę zasługuje szeroka i zróżnicowana paleta argumentów za koniecznością dalszego uprawiania teologii na uniwersytecie (s. 59-79). Trudno jednak zgodzić się z niektórymi krytycznymi sądami autora. Szczególnie z podnoszonym dość często zarzutem ograniczania wolności badań naukowych ze strony Urzędu Nauczycielskiego Kościoła (s. 92, 94, 97, 102). Trudno również podzielać do końca oskarżenia autora pod adresem nie tylko teologii, ale i samego Kościoła Zachodu dotyczące niedostatecznej dyskusji z procesami sekularyzacji, czy szczególnie filozofią postmodernizmu oraz pluralizmem religijnym (s. 53). Chociaż zamierzeniem autora jest objęcie całego obszaru języka niemieckiego to jednak niektóre uwagi (np. braku należytego zaangażowania ze strony teologii w życiu społecznym, czy też aktywnego udziału w rozmowach interdyscyplinarnych) zdają się być warunkowane sytuacją fakultetów teologicznych w Austrii (s. 74, 92).

Książka Schmidingera może stanowić interesujący przyczynek do dyskusji nad przyszłością fakultetów teologicznych w naszym kraju. Szczególnie warte przemyślenia są wymieniane przez autora przyczyny izolowania teologii przez tzw. *scientific community*. Książka jest zatem godna polecenia nie tylko zainteresowanym sytuacją teologii katolickiej na Zachodzie, ale również wszystkim zatroskanym o jej przyszłość na naszych rodzimych wydziałach teologii.

Ks. Andrzej Anderwald

Ks. Andrzej Działa, *U źródeł Bożej Mądrości. Życie i nauka Jezusa Chrystusa. Materiały pomocnicze do nauki religii dla uczniów klasy VI szkoły podstawowej*, Oficyna Wydawniczo-Poligraficzna „Adam”, Warszawa 2000, ss. 120.

Podejmowana wspólnie, w wielu środowiskach oraz na różnych poziomach, i to w zazwyczaj formach bardzo zróżnicowanych katechizacja szkolna, obok zwiatowania Słowa Bożego podczas niedzielnych Mszy św., sakramentów czy innych nabożeństw jawi się jako jedna z ważnych form przekazu wiary i moralności. Co więcej, chyba jedna z najważniejszych. Oczywiście, nie idzie tu absolutnie o pomniejszanie naturalnej i wręcz niezbywalnej roli rodziców i najbliższej rodziny w przekazie wiary czy moralności.

Jak to widać dziś m.in. w licznych badaniach socjologicznych katechizacja jawi się jako wyjątkowa szansa a zarazem i nadzieja odpowiedzialnego przekazu Ewangelii i jej przesłania wiary oraz moralności dla nowych generacji ludzkich. To przekaznik wiary, choć niestety może – z aprobatą władz kościelnych – często tylko

teoretyczny. To są po prostu lekcje religii. Nasuwa się tutaj jednak, wręcz automatycznie oraz w sensie bardzo duszpasterskim pytanie jak z tej zróżnicowanej szansy wypływają korzyści duszpasterskie, co więcej jak uczynić ją najowocniejszą w nowej ewangelizacji.

Ks. Andrzej F. Dziuba prof. UKSW i KUL w prezentowanej książce udostępnił, jak to określono w podtytule: „Materiały pomocnicze do nauki religii dla uczniów klasy VI szkoły podstawowej”. Zatem jest to dość schematyczne i wyraźne wskazanie adresatów tej publikacji. Należy tu dodać, iż Autor jest już znany w gronie katechetycznym m.in. ze swej ciekawej i cieszącej się dużym uznaniem książki pt. „Jezus nam przebacza. Przygotowanie do sakramentu pojednania” (Warszawa 1994).

W wymownej przedmowie do książki kard. J. Glemp, Prymas Polski jednoznacznie wskazuje: *Oto w tej książce możesz zapoznać się pięćdziesięcioma scenami opisanymi w Nowym Testamencie. Każde z nich, oprócz tego, że jest ciekawym wydarzeniem historycznym, ma także Ci coś do powiedzenia. Pragnie specjalnie coś podpowiedzieć, na coś wskazać, o czymś Ci przypomnieć* (s. 3). To stosunkowo szerokie i zarazem ciekawe objęcie bogactwa tej publikacji. Trzeba jednak zauważyć, że Prymas Polski pisze dalej, w formie bardziej osobistej: *Kiedy będziesz zatem czytał opisy i oglądał rysunki, pamiętaj, że to sam Jezus Chrystus mówi do Ciebie. Co odpowiesz, gdy pyta Cię o dobro, przyjaźń, miłość i sprawiedliwość?* (s. 3).

Każda z zaprezentowanych i jednocześnie omówionych pięćdziesięciu scen biblijnych w książce ks. A.F. Dziuby ukazana jest w postaci ciekawych opowiadań, które niekiedy są nawet wręcz dosłownym albo częściowym przytoczeniem samych słów Ewangelii (co jest wręcz oczywiste np. wobec „Ojciec nasz” czy „Błogosławieństwa”). Proponowane treści starają się przybliżyć bogate opisy biblijne, przy jednoczesnym ich dostosowaniu do konkretnych adresatów.

Dodatkowym, wręcz – jak się wydaje – oczekiwanym, a zarazem także ważnym elementem edukacyjnym oraz twórczym książki są ilustracje wykonane dla każdego opowiadania przez Dorotę Piestrak. Rysunki te są ostatecznie jednym z ważnych przybliżeń czy ubogaceniem przesłania poszczególnych jednostkowych scen biblijnych oraz ich treści i jednocześnie ich ciekawej interpretacji w postaci obrazu graficznego, czy w postaci artystycznej propozycji rozeznania niesionego przez nie przesłania.

Oryginalnym uzupełnieniem wielu opisanych, i to bardzo różnorodnie oraz ciekawie odnotowanych wydarzeń biblijnych oraz jednocześnie rysunków są zróżnicowane pytania zadawane konsekwentnie – w ich pedagogicznym kontekście – przy każdej opisanej scenie. Wydaje się, że wszystko to jest jedną ze szczególnie ważnych katechetycznych i pedagogicznych form przybliżeniem żywotności oraz aktualności przesłania jakie wyraża dana scena biblijna oraz jej bogate, a zarazem czasem wręcz trudne współcześnie do pełnego rozeznania treści.

Trzeba stwierdzić, że stawiane przez Autora liczne pytania są dobrym przykładem psychologicznego oraz pedagogicznego rozeznania poziomu religijnego jak i kulturowego dzieci klasy VI czy nawet zbliżonych do tego wieku.

Prezentowana książka ks. prof. A.F. Dziuby jest interesującą propozycją, która jawi się jako oryginalny katechetyczno-biblijny sposób przybliżenia podstawowego przesłania religijnego oraz moralnego Nowego Testamentu, adresowanego m.in. także do dzieci i młodzieży swego wieku. Zresztą wydaje się także, że sięganie do przesłania teologicznego Pisma św., co sugeruje wyraźnie Autor, pozostaje zawsze aktualnym i zarazem twórczym wskazaniem dla każdego poziomu katechizacji i każdego autentycznego przepowiadania ewangelizacyjnego Nowego Przymierza otwartego ku realiom nowej ewangelizacji; jak to wyraźnie wskazuje papież Jan Paweł II.

Wydaje się, że omawiana książka jest tu wyjątkową oraz cenną, zwłaszcza w swym znakomitym rozeznaniu oczekiwań dzieci oraz młodzieży, otwartych na treści biblijne, a także metodologicznie uczących je katechetów, materiałem dydaktycznym. Oczywiście nie można tu także zapomnieć o walorach naukowo-badawczych, które są ważnym przyczynkiem we współczesnych poszukiwaniach do jakich skłania m.in. aktualna, a zarazem nadal nowa rzeczywistość katechetyczna w Polsce.

Jak wyraźnie wskazuje już sam tytuł książki, autor stara się dynamicznie pokazać mądrość Bożą, a więc jedno z podstawowych przesłań Pisma św. Co więcej w całej dalszej jego propozycji wskazuje jednoznacznie, iż ostateczne jej twórcze źródło znajduje się definitywnie w uosobionym Jezusie z Nazaretu, we wcielonym i zmartwychwstałym Jezusie Chrystusie. Oczywiście pozostaje ona zawsze tylko czymś dynamicznie otwartym, ale z drugiej strony w pełni szanującym wolność każdego człowieka, a więc zwłaszcza osobiste i twórcze korzystanie z tego niepowtarzalnego źródła, a następnie dzielenie się z innymi jego bogactwem oraz owocami. To wyjątkowe i niepowtarzalne wychylenie społeczne oraz kulturowe wyzwala moce ku osobowym postawom i decyzjom, które winny w całej pełni mieć odniesienie do antropologicznego bogactwa każdego człowieka.

Jednak – w kontekście prezentowanej książki – trochę szkoda, że autor i z pewnością wydawcy, zapewne podatni zewnętrznym sugestiom oraz realiom rynku, zbyt mocno ulegli propozycjom sugerującym przeznaczenie tej książki dla określonego wieku czy poziomu katechizacji, tj. klasa VI szkoły podstawowej. Po jej dokładnej lekturze wydaje się, iż z pewnością mogą po nią sięgnąć tak dzieci młodsze jak i uczniowie gimnazjów, a nawet dorośli zainteresowani problematyką biblijną. Zwłaszcza wydaje się, że formułowane pytania mogą stanowić ważny materiał formacyjny we współpracy rodziców z dziećmi. Publikacja ta ma bowiem w sobie bardzo szerokie przeznaczenie.

Trzeba przyznać, że Autor prezentowanego opracowania okazał się znakomitym i wszechstronnym interpretatorem Nowego Testamentu oraz zwłaszcza zawartego w nim przesłania, szczególnie moralno-etycznego, a mniej filologiczno-egzegetycznego. Ks. A.F. Dziuba wskazuje na jego uniwersalne i ciągle aktualne przesłanie, mimo jednoznacznego wyrazu chrześcijańskiego objawienia Nowego Testamentu, co jest jednocześnie także znakiem odpowiedzialności za siebie oraz innych ludzi, a w tym i otaczający nas świat oraz jego wyjątkowe funkcje zbawcze. Ma ona zatem pewien wyraz uniwersalny, który odniesiony jest do ogólnoludzkich wartości i norm.

Zatem być może po książkę ks. A.F. Dziuby sięgną i przedstawiciele innych wspólnot chrześcijańskich, bowiem niesie ona w sobie znamiona szeroko pojętej formacji wiary, ważnej dla każdego człowieka, zwłaszcza ochrzczonego. Przecież wszystkie nurty chrześcijaństwa przede wszystkim sięgają do Pisma św. i tam upatrują podstawowy wymiar jedności. Nie można wreszcie pominąć także szerokiego przesłania kulturowego, które adresowane jest szczególnie do wszystkich ludzi dobrej woli, a zwłaszcza do mieszkańców Europy oraz innych kultur opartych na fundamencie orędzia chrześcijańskiego.

Można sądzić także, że książka ks. A.F. Dziuby stanie się z czasem dla wszystkich chrześcijan jedną z cennych dróg umiłowania Pisma św., zwłaszcza Nowego Przymierza, a tego nigdy nie za wiele, zwłaszcza wobec ekumenicznych działań. Ono jest przecież żywotną oraz twórczą duszą każdego przepowiadania uczniów Jezusa z Nazaretu, i to niezależnie od proveniencji historycznych czy ideowych (wszyscy chrześcijanie przyjmują Pismo św., choć różnie interpretowane). Lektura prezentowanej pracy wskazuje mocno, iż proponowane w niej treści są wyjątkowo bliskie orędziu moralnemu Jezusa Chrystusa, Jego osobie a nie tylko nauczaniu czy zachowanemu słowom, co czyni je otwartym dla wszystkich uczniów Chrystusa. Takie ostatecznie jest Jego przesłanie; nie jest to tylko teoria ale ciągle aktualna propozycja życia i codziennego postępowania.

Warto zauważyć, że proponowane w książce ilustracje – jak się wydaje – nie koncentrują się wyłącznie na osobowym wyrazie oraz artystycznej interpretacji niesionego orędzia zbawczego poszczególnych scen biblijnych. To dobry znak. Bardziej idzie zatem o treść teologiczną, niż sam graficzny obraz, który ją przybliża oraz jednocześnie także jakoś interpretuje. Zatem przesłanie teologiczno-moralne wyzwała szczególne bogactwo przesłania proponowanych obrazów.

Wydaje się – chyba słusznie -, że każda prostota znaku czy obrazu przemawia głęboko i twórczo do dziecka, które ma zupełnie inne kryteria odbioru artystycznego oraz twórczego niż dorośli. Szkoda, iż w proponowanych rycinach przesadnie i chyba ze zbyt dużym natężeniem wystąpiły ciemne kolory, które dla wielu dzieci są symbolami smutku, zła, grzechu, niedoskonałości czy braków. Kolorystycznie

do głosu za mało doszło światło, pastele, radość, ciepło i nadzieja oraz miłość, które przecież w szczególnie twórczy sposób weszły w świat wraz z Jezusem z Nazaretu oraz jego orędem życia oraz zmartwychwstania.

Trzeba stwierdzić, iż omawiana książka ks. A.F. Dziuby prezentuje sobą umiejętnie rozeznanie oczekiwań katechetycznych dzieci, a także w pewnym sensie i ich rodziców oraz najbliższych, którzy przecież winni śledzić czy raczej twórczo towarzyszyć teoretycznej formacji wiary oraz życia ich dzieci. To, jak się wydaje także wejście w oczekiwania katechetów, którzy ciągle wyczekują odpowiednich pomocy dydaktycznych. Przecież ostatecznie wszystko, a więc i katechizacja prowadzi do Bożej Madrości, której wystarczającym oraz ostatecznym szczytem jest osobowy dar samego Jezusa Chrystusa, Jednorodzonego Syna Bożego, zrodzonego z Niewiasty w Betlejem za czasów Heroda. Ostatecznie Jego propozycja pozostanie drogą do pełnego rozeznania każdego powołania chrześcijańskiego, a taką m.in. jest autentyczna posługa katechetyczna niesiona w ludzie Bożym Nowego Przymierza.

Wydaje się, że książkę ks. prof. A.F. Dziuby można polecić jako ciekawą i wręcz oryginalną pomoc do pracy katechetycznej i to na wielu poziomach nauczania, a więc nie tylko dla klasy szóstej, jak wyraźnie sugeruje podtytuł. Co więcej, wpisuje się ona kompetentnie oraz twórczo i zarazem w ciekawej formie w oczekiwanie przybliżenia przesłania biblijnego Nowego Testamentu, tak ważne we współczesnej katechezie, a dalej szeroko pojętej ewangelizacji.

Danuta Jaguś

Ks. Antoni Bartoszek, *Człowiek w obliczu cierpienia i umierania. Moralne aspekty opieki paliatywnej*, Księgarnia św. Jacka, Katowice 2000, ss. 337.

Człowiek jako jedyna istota na ziemi uświadamia sobie fakt swego życia i związanych z nim wielorakich rzeczywistości miejsca i czasu. Oczywiście, ta świadomość jest bardzo zróżnicowana, a często i ograniczona tak wieloma wewnętrznymi czynnikami osobowymi jak i niekiedy zewnętrznymi, wręcz niezależnymi. Ostatecznie jednak, człowiek jako osoba, jakby niesie siebie w czasie, kształtuje swe życie i wypełnia je osobowo oraz swymi dziełami. To jednak chyba nie do końca w pełni wyczerpuje całe ontyczne oraz życiowe bogactwo ziemskiego pielgrzymowania człowieka.

Doznawany fizycznie, psychicznie, a niekiedy i duchowo oraz świadomie wypełniany fakt spełniania indywidualnego i osobowego życia poszczególnego człowieka napotyka codziennie fenomen życia innych osób, takich samych co do natury